

Elvehetetlen cél, elvehetetlen tartás

Tweer tanár úr látszólag unottan terpeszkedett díszesen faragott íróasztala mögött. Elégedetten látta, hogy a szőnyeg szélén feszenegő diákok hosszas hallgatásával egyre nagyobb zavarba hozza. Csak kínos percek után törte meg a csendet.

– Tehát továbbra sem kívánsz közölni velem semmit... Úgy látom nagyon konok vagy, pedig ezzel csakis magadnak ártasz. Elfelejtetted tán, hogy érettségi vizsga előtt állsz, s a tanári kar jóindulatán áll vagy bukik, megkapod-e a végbizonyítványt? Mert tudok én ám kegyetlen is lenni.

– Csak az! – szólalt meg végre a fiú, alig hallható, de határozott hangon. Nem a félelem miatt volt halk, hanem azért, mert az indulattól, a minden tekintetben egyenlőtlen helyzetből, gombócokat érzett a torkában.

– Mit motyogsz? Mit motyogsz, te elvetemült?! Azt hiszed nem hallom? Ha szemtelenkedni akarsz, nyisd ki a szád, édes fiam! Vállald nyíltan, amit gondolsz! No, mi az? Elfogyott a bátorságod?

– Azt mondtam, hogy csakis kegyetlenkedni tud...

– Talán azt akartad mondani – vágott szavába Tweer –, hogy „tud a tanár úr”. Nemde? Vedd tudomásul, hogy kijár nekem és meg is követelem a tiszteletet!

– Pedig nem „jár” (önnek semmiképp). A tisztelet – ahogy apámtól tanultam – különben sem „követelhető meg”, azt csak kiérdemelni lehet. Ön a legelső közös óránktól kezdve folyamatosan kegyetlenkedett velünk. Gúnyolt, megalázott, megfélemlített bennünket. Mindig kipécézte a leggyengébbeket, a védteleneket, s velük különösen rosszindulatú volt. A gazdagabbak gyerekeibe persze nem törölte a lábát, nekik szinte udvarolt. Ők felelhetek bármekkora ostobaságot, jó jegyet kaptak rá. Némelykor titkon előre elárulta nekik a dolgozat kérdéseit, hogy ott lobogtathassa előttünk, hogy lám csak, ők szabatosan megfeleltek rájuk, nem olyan ütődöttek, mint mi. Számtalanszor összeugrasztott bennünket, aztán meg csak nézte a verekedést. Mit tiszteljünk a „tanár úrban”? A pedellustól több emberséget, szeretetet és megértést kaptunk.

– Nana, fiatalember! Kedves Wilhelm, csak ne olyan hevesen! Hagyj energiát az érettségi megmérettetésre is. Majd kérdezek én ott olyat, hogy elakad a szavad. A pótvizsgádon is elhasaltatlak. Elhiheted, akkor már hiába beszélsz majd velem tisztelettel, bárhogy sírsz is, hogy így meg úgy tönkremegy az életed – oda lesznek az álmaid, nem tanulhatsz tovább. Kár is lesz rimánkodnod. Jobban tennéd, ha

Wilhelm Conrad Röntgen szülőháza Lennepeben (ma Remscheid)

már most a bocsánatomért esedeznél, kegyelmemért gazsulálnál... És főleg, elárulnád végre, hogy ki készítette rólam azt a gúnyrajzot, amin napokig röhögcsélt az osztálytermetekben a fél iskola... Tudom én, hogy nem te voltál, Wilhelm. Azt is tudom, hogy ki volt a művész...

– Akkor meg miért engem faggat és fenyeget, a „tanár úr”?

– Mert a legjobb barátod az illető, s nekem az kell, Wilhelm, hogy éppen te árulj el. Te, akiben az életénél is jobban megbízok. Te, aki mindig megvédted. Az nekem kevés, hogy ő is fegyelmet kap, megbuktatom, s nem mehet egyetemre. Ő nem is akar – s magunk között szólva – oly buta, hogy képtelen is lenne diplomát szerezni. Nekem az kell, hogy lelkiileg megsemmisüljön. Az kell, hogy egész életében ne higgyen többé emberben, barátban, szeretetben. Keseredjen meg, legyen csak magányos! Alaposan rászolgált. Nevetség tárgyává tett. Engem, a tanárát... Nem, nem! Ne szólj egy szót sem Wilhelm! Nem én leszek hozzá kegyetlen, hanem valaki, aki sokkal közelebb áll hozzá. Egy olyan osztálytársa, legfőbb bizalmasa, aki előbb-utóbb (legkésőbb az utóvizsgájakor) szembenéz majd azzal, hogy nem csak tudós nem lehet belőle, hanem tisztességes munkához se jut bukott érettségizőként. Ha a saját jövőjét teszi a mérleg egyik tányérjába, s a barátjáté – a legvégén úgy is árulója lesz... Ezzel persze te is súlyos sebeket kapsz, ami életed végéig sajog majd, de így a jó. Ez a te Júdás-csókod, a magad szégyene, s még csak harminc ezüstöt sem kapsz érte. Olcsón adod a becsületedet. Csak némi esélyt kapsz, ami szertepereg, mint a homok az ujjaid közül.

– Nem leszek áruló! És főleg nem leszek egy kíméletlen bosszúállás eszköze. Megbukathat, de meg nem törhet. Az utat elveheti tőlem, de a céljaimat

semmiképp. Kémikus vagy fizikus leszek még akkor is, ha csak egy otthoni műhelyben kísérletezhetek.

– Kedves Wilhelm! – váltott negédes hangra a tanár úr. – Nem akarok én neked rosszat. Nem is én teszek neked rosszat, hanem ez a te állítólagos barátod. Ha az lenne, aminek hinni szeretnéd, nem az első dolga kellett volna legyen, hogy bevallja a tettét? Legkésőbb most, amikor a legjobb barátja a jövőjét teszi érte kockára, jelentkeznie kellett volna. (Neki nem is hiányozna igazán a vizsgaeredmény, így is úgy is szemétdombra jut.) De ő mégse jön, Wilhelm... Cserben hagy. Mindegy is, hogy bemártod-e vagy sem. Ha ostobán kitarasz mellette, s megbuktatlak, a haláláig gyötrődik majd a mostani gyáva-sága miatt. Nem fog bízni többé önmagában, nem köt majd új barátságokat, kimarad minden társasá-gból... Mindegy is, hogy miként döntesz. Így is úgy is megszervedi majd... Megszerveditek mind a ket-ten. Bizony ám!

Tweeer tanár úr előbb elnevette magát, majd har-sány és erőltetett kacagásba kezdett. A térdeit csap-kodta, úgy mulatott.

Wilhelm most riadt meg csak igazán. Két éve az operaházban hallott hasonlót. Mephisto kacaját. Ez a felismerés megacélozta akaratát. Ha ő lett volna a barátja helyében, bizonyosan közbelép az ártatlanul bevádolt cimboráját mentendő. Bár – mentegette ma-gában – ezer oka lehet annak, hogy meglapul. Így azonban voltaképpen önmagának lélekrombolója.

– Én nem leszek áruló! – ismételte meg eltökélten, majd anélkül, hogy engedélyt kért volna rá, határo-zott léptekkel távozott Tweeer irodájából.

Mindketten szavatartó embernek bizonyultak. A tanár úr valóban elintézte, hogy Wilhelmet a vizsgabizottság elbuktassa. Amikor az utolsó felkínált lehetőséggel sem élt, hogy megnevezze a gúnyrajz készítőjét, a pótérettség-in sem engedte át.

A bukott növendék sorsa sokáig megpecsételődni lát-szott, mígnem jó pár határral arrébb, Zürichben rá nem lett egy olyan műszaki főiskolára, amely érettségi bizo-nyítvány nélkül is felvette a különösen ígéretesnek mutat-kozó jelentkezőket. Mivel az ígéretesség tehetséggé alakult benne, innen már szinte egyenessé vált az útja. Egyete-mek versenyeztek érte. Mindössze 24 éves volt, amikor doktori fokozatot szerzett, s 29, amikor egyetemi tanárrá nevezték ki.

Ötvenévesen élte meg, hogy az egész világon végigszá-guldott a neve. Wilhelm Conrad Röntgen (1845-1923) ugyanis ekkor fedezte fel, és ismertette meg az emberiség-gel azt az X-sugarat és eljárást, amit később róla neveztek el. A testet átvilágító röntgensugár és röntgenkészülék ma is a betegségek időbeni felfedezése egyik legfontosabb gyó-gyászati eszköze.

1901-ben Röntgennek ítelték a legelső fizikai Nobel-dí-jat, s mindmáig ő az egyetlen személy, aki érettségi vizs-ga nélkül jutott ehhez a legmagasabb tudományos elis-meréshez.

Megkeverve

Egy híres költemény első sorait szótagokra vágtuk szét, majd a darabokat alaposan megkevertük. Ha sikerül helyreállítani az eredeti sorrendbe, akkor könnyen megadható a válasz.

Ki írta a verset?

ÉN – E – KIS – NŐT – HOGY – LE – LŐ – JÉK – NE
– KEM – EL – RIN – GA – TOM – HA – MAJD – VI
– LÁ – GOK – LEJT – E – TÖRZS – BŐL – LENT – E
– PED – MINT – MÁS – NAK – GYÖN – GYE – HA
– FÖLD – RE – BE – REK – BE – NEM – IS – TUD –
ITT – KO – ROM – FA – LÁN – SZE – ZÁM – S – LŐ
– TEM – MIT – TES – Á – SÜP – TEM – SZÜ – SZÁG
– LEM – GA – MÉ – TÁ – TÓL – MESZ – Ö – GE –
OR – GÓ – JE

Fővárosnevek

Egy szomszédos ország fővárosát másképpen nevezik a németek, a magyarok, s a helybeliek. Ennek a településnek mindhárom nevét leírtuk, írásjegyekre szedtük, majd azokat betűrendbe szedtük.

A város mindhárom nevére kíváncsiak vagyunk!

A A A B B E G I L N O O P P R R
R S S S T U V Y Z

A megfejtések a 7671. oldalon találhatóak

Konyhanyelven

Rejtvényünk négyzethálójába úgy kerülhet be a megfejtésre szánt szöveg, hogy a felsorolt étekkülönlegességeket összepárosítjátok azzal a nemzettel, nemzetiséggel, amelynek ünnepi konyhájához tartozik. Ha ezt helyesen teszitek, s az adott nép megnevezésénél zárójelben szereplő betűt beírjátok az étel sorszámával jelzett valamennyi helyre, akkor egy nevezetes mondat válik olvashatóvá.

Kitől, s honnan származik az idézet?

1	2		3	4	5	6	5	3	7	8	9		10	11		
3	4	5	11	2	12	13	14	11	15		12	16	11	2	14	4
4	5	3	6	4	3		10	11		3	11	3	6	17	18	

1.	plumpuding	<i>finn (K)</i>
2.	çorba (erőleves)	<i>spanyol (Y)</i>
3.	gyros	<i>német (Á)</i>
4.	kijeви jércemell	<i>angol (A)</i>
5.	gaspacho	<i>román (Z)</i>
6.	sztrapacska	<i>szerb (Ű)</i>
7.	tarator (uborkaleves)	<i>bolgár (L)</i>
8.	komlóscai édes (sárga) túró	<i>magyar (S)</i>
9.	gozinakh (dáláuzi) grillázs	<i>lengyel (O)</i>
10.	édes-savanyú leves	<i>cigány (R)</i>
11.	halászlé	<i>ruszín (V)</i>
12.	opłatek	<i>örmény (Ű)</i>
13.	mustikka piirakka (áfonyás pite)	<i>ukrán (G)</i>
14.	stollen	<i>szlovák (N)</i>
15.	rácponyt	<i>szlovén (D)</i>
16.	bokolyi (lepénykenyér)	<i>görög (E)</i>
17.	prekmurske gibanica (muravidéki százzrétű béles)	<i>horvát (Ő)</i>
18.	friule (karácsonyi likőrös fánk)	<i>kínai (É)</i>

Betűrejtvény

A megfejtés egy földrajzi fogalom. Ha rájöttetek, hogy mit rejtettünk a betűk mögé, s azt is képesek vagytok felsorolni, hogy mely hazai nemzetiségünk anyaországaival határos, akkor tökéletes a megfejtésetek.

F E E & &	$\frac{GR-é}{E}$
--------------------------	------------------

Nemzeti tizenegy

A következő meghatározások olyan magyar hírességekre vonatkoznak, akik egy-egy nép megnevezését viselték/viselik a vezetéknevükben. (Segítségül a meghatározásokat követően a nevükben szereplő népek, nemzetek fővárosait is felsoroljuk.)

1. .... Sándor (1906-1979) operaénekes volt.
2. .... Menyhért (1880-1974) író, színműíró, hollywoodi forgatókönyvíró volt.
3. .... Adél (1938-) Kossuth-díjas táncművész, balettpedagógus, balettigazgató.
4. .... György (1946-) rádiós újságíró
5. .... László (1964-) Jászai Mari-díjas színművész.
6. .... Antal (1901-1945) író, irodalomtörténész volt.
7. .... Stefánia (1931-2012) Liszt Ferenc-díjas operaénekes volt.
8. .... László (1901-1975) Kossuth-díjas író, drámaíró volt
9. .... Bálint (1502-1550) főnemes, hadvezér, nándorfehérvári bán volt.
10. .... Endre (1926-2003) Munkácsy Mihály-díjas képzőművész, festő, grafikus volt.
11. .... Tamás (1943-2009) Kossuth-díjas énekes, előadóművész volt.

Fővárosok: Ankara, Athén (Athina), Belgrád (Beograd), Berlin, Drezda (Dresden), Kisinyov (Chişinău), Moszkva, Prága (Praha), Stockholm, Szófia (Szofija), Varsó (Warszawa)

Játéksarok: Tollaslabda másként

A tollaslabda világszerte közismert játék. Kínában már több mint kétezer évvel ezelőtt játszottak a tollkoronás golyócskával. Sportként azonban – mint sok-sok más játék is – elsőként Nagy-Britanniából indult 1872-ben hódító útjára. A XX. század végére ez a sportág olyan fokú népszerűsége tett szert, annyi igazolt versenyzőt tartott nyilván, hogy 1992-től a nyári olimpiákon is helyet kapott.

Hivatalos versenyszabályait azonban kirándulás, üdülés közben nehezen lehetne követni (a versenylabdát például valódi tollakból kell összeállítani). A legtöbb gondot a szabályos pályakijelölés okozná, hiszen a természet, de az épített környezet is ritkán szolgál arra alkalmas tereppel. Noha a tollasozás igen elterjedt szórakozás, de az ide-odaütögetés idővel roppant unalmassá válik. Ezen kívánunk néhány ötlettel segíteni.

A kör közepén állok...

A játék a hagyományos ütögetést nehezíti meg oly módon, hogy mindkét játékos felállási helyét egy 1,5 – 2 méter nagyságú kör kijelölésével határozzák meg. Ebből a labda adogatásakor és fogadásakor sem szabad kilépni. A játékosok számolják, hogy hányszor tudják kilépés nélkül továbbítani egymásnak a labdát.

Csapatversennyé is szervezhető. Ilyenkor az egymással szemben felálló játékosok alkotnak egy csapatot. Húsz percig kísérletezhetnek, és a legsikeresebb sorozatukat rögzítik. Utánuk egy újabb csapat állhat a körökbe. A győztes a legjobb eredményt elérő páros lesz.

Kosaras

A hagyományos felszerelésen kívül két ruháskosár is szükséges hozzá, melyeket a játékosok háta mögé kell elhelyezni. A cél, hogy az ellenfelet a labdaváltásoknál előre kell csalogatni, el kell terelni a kosarától, hogy fölötte vagy mellette minél többször a fonott alkalmatosságba lehessen juttatni a labdát. A saját térfélről vissza nem ütött tollas egy pontot, a kosárba juttatott tizet eredményez az ellenfélnek. Lehet időre, vagy előre megszabott pontszámig is játszani.

Fészeklabda

A két játékos között egy 2 – 3 méteres kört kell kijelölni. (Kevesebb okot ad a vitára, ha egy természetes gödröt neveznek ki „fészekké”.) A cél természetesen a labdának ebbe a fészekbe juttatása. A kör elé vont újabb vonallal nehezíthető a játék. Ekkor a fészek és a vonal közötti területre egyik játékos sem léphet be. Indításból közvetlenül nem lehet pontot elérni, csak az ellenfél labdájának fogadása után. Nincsenek kijelölt térfelek, a „fészek” körbejárható. Az adogatás kezdetekor azonban a fogadó játékosnak mindig a kör átellenes oldalán kell felállnia. A mérkőzés tetszés szerinti találatig (találat-különbségig) tart.

Körbe, karikába

A kijelölt félpálya közepén egy benyúló faágra vagy egy e célra készített kihegyezett végű, földbe szúrt ágdarabra, kb. 150 cm magasra egy hullahopp karikát függesztünk. (Két fa között kötéllel, spárgával is kifeszíthető.) A játék hagyományos ütögetés, de míg az ellenfél által visszaütetlenül maradt adogatásunkért csak egy pontot, addig az ő labdája sikeres fogadása után a karikán át visszajuttatott tollással öt pontot szerezhethünk.

Páros tollas, nehezítve

A párosok a spárgával kijelölt „háló” mögül, saját térfelükről adogatnak. A nehezítést az jelenti, hogy a fogadó játékos nem ütheti azonnal vissza a labdát, hanem csak a társa. Neki tehát a saját térfelén belül „passzolnia” kell, pedig a labda megszélidítése nem is olyan egyszerű. Ha így rontanak, az ellenfél jutalma egy pont, ha már az első játékos sem tudott beleérni, akkor kettő.

Macskaköves változat

Járműforgalom nélküli macskaköves járdán, útszakaszon, betonlapokkal fedett kiránduló utakon játszható. Az egyes kockákra, lapokra krétával felírják azok pontértékeit (egyől tízig, megegyezés alapján). Sík aszfalton ugróiskola-szerűen rajzolható fel a négyzetháló. Amennyiben a visszaütést elvétí a játékos, ellenfele anynyi ponthoz jut, ahányat az a mező mutat, amelyen a lehullott tollas nyugvó helyzetbe kerül.

-háes-

Megfejtések:

Megkeverve: Radnóti Miklós (Nem tudhatom...)

Fővárosnevek: Bratislava, Pozsony, Pressburg

Konyhanyelven: Az egynyelvű és megszokású ország gyenge és esendő. (István király intelmei)

Betűrejtvény: Fekete-tenger (Bulgária, Románia, Ukrajna)

Nemzeti tizenegy: Svéd Sándor, Lengyel Menyhért, Orosz Adél, Bolgár György, Görög László, Szerb Antal, Moldován Stefánia, Németh László, Török Bálint, Szász Endre, Cseh Tamás